

HE 25/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistusta ja rikosseuraamusalan koulutusuudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Katsaus nykyisen opiskelijamallin ja ehdotetun työssäoppimismallin opiskelun aikaisiin erilaisiin etuuksiin yhdenvertaisuusnäkökulmasta

Esitysehdotuksen lakivaliokuntakäsittelyssä on tuotu esiin huoli siitä, että nykyisessä opiskelijamallissa ja ehdotetussa työssäoppimismallissa tutkintoa suorittavilla on erilaiset opintojen aikaiset etuudet.

Myös hallituksen esityksestä lausunnon antanut eduskunnan sivistysvaliokunta toi esille asiantuntijalausunnossa esitetyn huolen siitä, että kahden opintoväylän välille voi syntyä eriarvoisuutta opintososiaalisten etujen osalta. (SiVL 7/2026 vp, s. 3)

Opiskelijamalli

Oikeusministeriö on antanut asetuksen rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyvistä opintososiaalisista eduista (501/2012).

Asetuksen 1 § koskee matkakustannuksia ja palkkausta:

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus korvaa opiskelijalle opiskeluun kuuluvien matkojen matkakustannukset valtion matkustussäännön mukaisesti työharjoittelujaksoja lukuun ottamatta. Työharjoittelujaksojen palkkauksesta säädetään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain (1316/2006) 18 §:n 2 momentissa.

Mainitun 18 §:n 2 momentin mukaan työssäoppimisjakson ajalta maksettavasta palkkauksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen hallinto- ja tukipalveluista vastaava vastuualue. Jos työssäoppiminen suoritetaan muun alan yksikössä, palkkauksesta sovitetaan työssäoppimispaikan kanssa.

Asetuksen 2 § koskee majoitusta ja ruokailua:

Koulutuskeskus järjestää tarvittaessa virkasuhdetta vailla olevalle opiskelijalle maksuttoman majoituksen siten, että etusijalla ovat opiskelijat, joiden vakituinen asunto on yli 80 kilometrin päässä koulutuskeskuksesta. Koulutuskeskus järjestää virkasuhdetta vailla olevalle opiskelijalle opetuspäivinä maksuttoman aterian.

Asetuksen 3 § koskee terveydenhuoltoa:

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Virkasuhteessa oleva opiskelija kuuluu työterveyshuollon piiriin. Opiskelijan vamman ja sairauden korvaamisesta eräissä tapauksissa säädetään opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa (1318/2002).

Rikosseuraamuslaitos on uudistuksen yksityiskohtien valmistelussaan lähtenyt siitä, että nykyiset opiskelijamallin mukaisen opintososiaaliset etuudet säilytetään.

Työssäoppimismalli

Esitetyn työssäoppimismallin opiskelijat olisivat määräaikaisessa vartijan virkasuhteessa Rikosseuraamuslaitokseen koko opintojen ajan. Siten heihin sovelletaan samaa lainsäädäntöä ja virkaehtosopimusta kuin muihinkin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehiin. Heidän asemansa virkamiehinä vaikuttaa siihen, miten heidän palkkauksestaan tai muista ehdoista ohjeistetaan.

Työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevat saisivat virkasuhteen mukaiset edut, kuten työterveyshuollon.

Työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevilla olisi myös määräaikaisessa virkasuhteessa ollessaan siihen kuuluva virkavastuu.

Yhdenvertaisuutta koskevia näkökohtia

Tutkinnon suorittamisen aikaisten etuuksien kannalta keskeistä on se, että opiskelijamallin mukaisesti tutkintoa suorittavat eivät ole virkasuhteessa Rikosseuraamuslaitokseen, työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevat ovat. Siksi heihin sovelletaan erilaista etuusjärjestelmää. Koska työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevat ovat virkasuhteessa ja sen mukaisessa virkavastuussa sekä tekevät opiskelun ohella työskentelevät vartijan työssä, yhdenvertaisuutta tarkasteltaessa heidän etunsa vertautuvat ensisijassa muihin vartijan virkasuhteessa oleviin.

Ehdotettu sääntely muistuttaisi järjestelyjä, joissa tutkinnon voi suorittaa joko opiskelijana tai oppisopimusopiskelijana. Oppisopimusopiskelija saa palkkaa opintojensa aikana, vaikka opiskelijaväylän mukaisesti tutkintoa suorittava ei saa palkkaa.